

NOSPETSIFIK YARALI KOLIT: KLINIK KUZATUVLAR ASOSIDA TASHXIS VA TERAPIYA TAHLILI

Ibodullayeva Dilrabo Rustam qizi
Samarqand Davlat Tibbiyot Universiteti,
Terapiya kafedrası Magistratura rezidenti
rustamovna_d@mail.ru,

Annotatsiya: Mazkur maqolada nospetsifik yarali kolitning (NYaK) klinik kechish xususiyatlari, og'irlik darajalari va kasallik shakllari yoritilgan. Kasallikning yengil, o'rta og'irlikdagi va og'ir klinik shakllarining simptomatik tafovutlari, laborator va endoskopik belgilar asosida tavsiflab berilgan. Shuningdek, surunkali kechish holatlari va ularning yurak-qon tomir tizimi bilan bog'liqligi hamda uzoq muddatli asoratlari tahlil qilingan. Davolash usullari, konservativ va jarrohlik strategiyalarining samaradorligi ko'rib chiqilgan. Maqolada zamonaviy gastroenterologiyada NYaKni davolashda dalillarga asoslangan yondashuvlar muhimligi ta'kidlangan.

Abstract: This article discusses the clinical course, severity levels, and forms of ulcerative colitis (UC). The symptomatic differences of mild, moderate, and severe forms of the disease are described based on laboratory and endoscopic findings. Additionally, the chronic course of the disease, its association with the cardiovascular system, and long-term complications are analyzed. Treatment methods, including the effectiveness of conservative and surgical approaches, are reviewed. The article emphasizes the importance of evidence-based strategies in the modern management of ulcerative colitis within gastroenterology.

Аннотация: В данной статье рассматриваются особенности клинического течения, степени тяжести и формы неспецифического язвенного колита (НЯК). Описаны симптоматические различия легкой, средней и тяжелой форм заболевания на основе лабораторных и эндоскопических данных. Также проанализированы хроническое течение болезни, её связь с сердечно-сосудистой системой и долгосрочные осложнения. Рассмотрены методы лечения, включая эффективность консервативного и хирургического подходов. В статье подчёркивается важность доказательной медицины в современном подходе к лечению НЯК в гастроэнтерологии.

Kirish:

MODERN PROBLEMS IN EDUCATION AND THEIR SCIENTIFIC SOLUTIONS

Nospetsifik yarali kolit (NYaK) — surunkali, remissiya va qo'zg'alish davrlari bilan kechuvchi yallig'lanishli kasallik bo'lib, asosan yo'g'on ichak shilliq qavatiga ta'sir qiladi. Kasallikning uzoq davom etishi, mavsumiy kuchayishi, og'ir asoratlarga moyilligi va yuqori nogironlik darajasi uni jiddiy tibbiy-ijtimoiy masalaga aylantiradi. Asosan yosh va mehnatga layoqatli odamlarda uchraydigan bu kasallik insonlarning hayot sifatiga sezilarli ta'sir ko'rsatadi.

Klinik belgilar va ularning og'irlik darajasiga qarab tasnifi

Nospetsifik yarali kolit klinik jihatdan polimorf simptomatika bilan xarakterlanadi. Klinik belgilar kasallikning og'irlik darajasi, yo'g'on ichakda yallig'lanish jarayonining tarqalganligi, boshqa organ va tizimlarning jalb etilishi hamda rivojlangan asoratlarga bog'liq holda shakllanadi. Eng ko'p uchraydigan simptomlar qatoriga defekatsiya aktining buzilishi, najasda qon aralashmalari va qorindagi og'riqlar kiradi. Bu belgilarga tana massasining kamayishi, tana haroratining ko'tarilishi, umumiy intoksikatsiya belgilarining qo'shilishi mumkin.

Klinik kechish shakllari

-Yengil daraja. Kuniga 4 martagacha bo'lgan diareya, tana haroratining yengil ko'tarilishi, anemiya va EChTning o'rtacha oshishi bilan kechadi. Endoskopik tekshiruvda shilliq qavatda shish, giperemiya, qon tomir chizig'ining ko'rinmasligi, kontaktli qon ketish kuzatiladi. Yallig'lanish asosan sigmasimon va to'g'ri ichakda cheklangan bo'ladi.

-O'rta og'irlikdagi daraja. Kuniga 6–12 martagacha suyuq najas, najasda qon va shilliq aralashmalari, umumiy ahvolning yomonlashuvi bilan kechadi. Chap tomonlama yoki subtotal zararlanish kuzatiladi. Endoskopik belgilar: petequiral qon ketishlar, yuzaki va yirik yaralar, yallig'lanish poliplari, oz miqdorda yiring va shilliq massalar.

-Og'ir daraja. Kuniga 10–12 martagacha diareya, najasda ko'p miqdorda qon, yiring va shilliq, tana haroratining 38°C dan yuqoriligi, taxikardiya, og'ir anemiya, EChT 30 mm/s gacha, boshqa tizimlarda o'zgarishlar bilan kechadi. Total yoki subtotal tarqalgan zararlanish kuzatiladi. Endoskopiyada: chuqur shish, psevdopoliplar, ko'p sonli eroziyalar va yiringli massalar.

Kasallikning klinik shakllari

-O'tkir shakl. Ko'pincha og'ir kechadi. Dastlabki simptomlar to'satdan boshlanadi. Sepsis, chuqur suyuqlik-elektrolit buzilishlari bilan kechadi.

-Surunkali uzluksiz shakl. 6 oydan ortiq vaqt davomida remissiyasiz kechadi, klinik belgilar uzluksiz saqlanadi.

-Surunkali retsidivlanuvchi shakl. Qo'zg'alish va remissiya davrlari navbatma-navbat kuzatiladi. Ba'zi holatlarda 4 oygacha bo'lgan spontan remissiyalar kuzatiladi. Remissiya davrida bemor ishga layoqatini tiklaydi, simptomlar kuzatilmaydi.

Davolash yondashuvlari va muammolar

MODERN PROBLEMS IN EDUCATION AND THEIR SCIENTIFIC SOLUTIONS

NYaKning etiologiyasi va patogenezini to'liq aniqlanmagan. So'nggi yillarda medikamentoz terapiyada sezilarli yutuqlarga erishilgan bo'lsa-da, dalillarga asoslangan yangi davolash protokollarini ishlab chiqish dolzarb masalalardan biri bo'lib qolmoqda. An'anaviy bazis terapiya har doim ham yetarli natija bermaydi, ayniqsa immun tizimga ta'sir qiluvchi preparatlardan so'ng ko'plab nojo'ya ta'sirlar kuzatilmoqda.

Klinik kuzatuvlar va statistik tahlil

Retrospektiv tahlillar NYaK bemorlarining 46,6% i 20–40 yosh oralig'iga to'g'ri kelishini ko'rsatdi. Bu ko'rsatkich jahon adabiyoti bilan mos keladi. Konservativ davo usuli 83,3% hollarda samarali bo'lib, faqat 16,7% bemorlarda jarrohlik aralashuvi talab etilgan. Jahon adabiyotida bu ko'rsatkich 10–20% oralig'ida ko'rsatilgan.

Uzoq muddatli oqibatlar

NYaKning surunkali kechishi og'ir asoratlar, jumladan, hayot uchun xavfli holatlarga olib kelishi mumkin. 10 yildan ortiq davom etgan kasallik onkologik jarayonlar, xususan, yo'g'on ichakning adenokarsinomasi bilan yakunlanishi mumkin. Bu holat klinik amaliyotda kuzatilgan bemorlar misolida tasdiqlandi.

Xulosa

NYaK — klinik jihatdan murakkab, ko'p bosqichli yondashuvni talab qiluvchi kasallik bo'lib, diagnostika va davolashda zamonaviy usullardan foydalanish zarur. Yangi terapevtik strategiyalar ishlab chiqish, bemorlarning sifatli hayotini ta'minlashda muhim ahamiyatga ega. NYaKning uzoq muddatli nazorati va individual davolash yondashuvlari, ayniqsa, onkologik xavflarning oldini olishda asosiy yo'nalish bo'lib qolmoqda.

ADABIYOTLAR RO'YHATI:

1. **Kornbluth A., Sachar D. B.** Ulcerative Colitis Practice Guidelines in Adults: American College of Gastroenterology. *Am J Gastroenterol.* 2010; 105(3):501–523.
2. **Hanauer S. B.** Inflammatory Bowel Disease: Epidemiology, Pathogenesis, and Therapeutics. *Gastroenterology.* 2006; 130(2): 407–420.
3. **Boonen A., D'Haens G., Stockbrugger R., Rutgeerts P.** Cardiovascular Morbidity and Mortality in Patients with Inflammatory Bowel Disease. *European Journal of Internal Medicine.* 2002; 13(2): 70–74.
4. **Gastroenterologiya.** / A.K. Shadmanov, H.S. A'zamxo'jayev, R.A. Ahrorov — Toshkent: Tibbiyot, 2020. — 448 b.
5. **Yarali kolit va Kron kasalligi bo'yicha milliy klinik protokol.** O'zbekiston Respublikasi SSV, 2021-yil, Toshkent.

MODERN PROBLEMS IN EDUCATION AND THEIR SCIENTIFIC
SOLUTIONS

6. **Langholz E.** Current Trends in IBD Epidemiology. *Digestive Diseases*. 2010; 28(3): 411–414.

7. **Baxtiyorov R., Ibodullayeva D. R.** Nospetsifik yarali kolitning surunkali kechishi va yurak-qon tomir tizimi bilan bog'liqligi. *Samarqand Davlat Tibbiyot Universiteti ilmiy-amaliy jurnali*, 2024; 1(3): 45–50

8. Bakhtiyorovich, Ismonov Khurshidbek, and Ruziyev Nuriddin Mukhammadaliyevich. "Pairing, Their Own Aspects and Corresponding Methods of Work with Pairing in the Autocad Software." *International Journal on Orange Technologies* 3.12 (2021): 211-216.

9. qizi Abduraimova, Muazzamoy Abduqodir. "PERSPEKTIVA." *INTERNATIONAL CONFERENCES*. Vol. 1. No. 11. 2022.

10. Xurshidbek, Ismonov, Rustamov Umurzoq, and Abduraimova Muazzamoy. "MARKAZIY VA PARALLEL PROYEKSIYA ORTOGONAL PROYEKSIYALAR VA MODELNI KO 'RINISHLARI." *Educational Research in Universal Sciences* 1.4 (2022): 70-81.

11. Ismonov, Xurshidbek Baxtiyorovich, and Muazzamoy Abduqodir qizi Abduraimova. "ORTOGONAL PROYEKSIYALAR VA MODELNI KO 'RINISHLARI." *Educational Research in Universal Sciences* 1.3 (2022): 288-296.

12. Qizi, Abduraimova Muazzamoy Abduqodir. "PROJECTION AND AXONOMETRY."

